

Supported by:

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

based on a decision of the German Bundestag

SGP The GEF
Small Grants
Programme

QUY TRÌNH KỸ THUẬT

Trồng lúa Ra Dư theo hướng
sản xuất hữu cơ

A Lưới, tháng 6 năm 2019

CRD
TRUNG TÂM PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN
MIỀN TRUNG VIỆT NAM

NHÓM BIÊN SOẠN:

ThS. Phan Văn Hùng

Trung tâm phát triển nông thôn miền Trung (CRD)
Trường đại học Nông lâm Huế

TS. Trịnh Thị Sen

Khoa Nông học - Trường đại học Nông lâm Huế

TS. Trương Quang Hoàng

Trung tâm phát triển nông thôn miền Trung (CRD)
Trường đại học Nông lâm Huế

CN. La Ngọc Toàn

Phòng nông nghiệp và phát triển nông thôn huyện A Lưới,
tỉnh Thừa Thiên Huế.

MỤC LỤC

1. GIỚI THIỆU VỀ GIỐNG LÚA RA DƯ'	4
2. ĐẶC ĐIỂM SINH TRƯỞNG CỦA CÂY LÚA RA DƯ'	5
3. QUY TRÌNH KỸ THUẬT LÚA RA DƯ'	6
3.1. Thời vụ gieo trồng	6
3.2. Đất trồng lúa Ra Dư' và kỹ thuật làm đất	7
3.3. Chuẩn bị giống và cách gieo trỉa	8
3.4. Bón phân và kỹ thuật bón	9
3.5. Chăm sóc và làm cỏ	10
3.6. Phòng trừ sâu bệnh hại	10
3.7. Thu hoạch và bảo quản	14
3.8. Để giống cho vụ sau	14

Giới thiệu về GIỐNG LÚA RA DƯ

Ra Dư là giống lúa bản địa quý hiếm lúa và được trồng lâu đời của người dân A Lưới. Đây được xem là giống lúa có chất lượng đứng đầu trong tất cả các giống lúa địa phương đang có hiện nay tại huyện A Lưới. Người Tà Ôi gọi Ra Dư là giống “thóc thiêng”. Gạo Ra Dư thường được người Tà Ôi để dành sử dụng trong các dịp Tết cổ truyền Acha A Za (Tết ăn cơm mới) và lễ A Za đánh dấu thời điểm kết thúc một năm làm việc cũ và mở ra một năm làm việc mới.

Hiện nay, gạo Ra Dư có giá bán khá cao và mang lại lợi nhuận lớn cho người trồng. Bên cạnh đó, nhu cầu của người tiêu dùng đối với loại gạo này ngày càng cao, nhưng sản lượng gạo Ra Dư còn khá nhỏ nên chưa đáp ứng được nhu cầu của thị trường.

Lúa Ra Dư từ bao đời nay được người dân địa phương trồng chủ yếu trên nương rẫy theo phương thức canh tác truyền thống. Người dân phát, đốt, chọc lỗ và trỉa hạt. Lúa được để giống từ vụ này sang vụ khác theo kinh nghiệm của cha ông. Tuy nhiên, do điều kiện canh tác hiện nay đã thay đổi, phương thức canh tác truyền thống không còn phù hợp, năng suất, sản lượng không đáp ứng được nhu cầu của người trồng. Thêm vào đó, công tác chọn và để giống lúa Ra Dư không phù hợp nên giống lúa này đang dần bị thoái hóa. Đồng bào dân tộc Tà Ôi nói riêng và tỉnh Thừa Thiên Huế nói chung có nguy cơ đánh mất giống lúa quý hiếm này.

Tài liệu “Quy trình kỹ thuật trồng lúa Ra Dư” được biên soạn để giúp người dân có kỹ thuật canh tác phù hợp, nâng cao năng suất và sản lượng lúa Ra Dư, đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng của thị trường và góp phần bảo tồn giống lúa bản địa này.

ĐẶC ĐIỂM SINH TRƯỞNG

của cây lúa Ra Dư

- Ra Dư là giống lúa cạn, dài ngày, thời gian sinh trưởng khoảng 170-180 ngày và mỗi năm chỉ trồng được 1 vụ.
- Ra Dư có khả năng chống chịu hạn tốt và ít bị sâu bệnh hại.
- Chiều cao cây từ 120 - 130cm, dễ nhánh khỏe, bông to, dài 22cm, mỗi bông có từ 115-120 hạt, tỷ lệ hạt chắc cao.
- Thời gian trổ bông từ 4 đến 7 ngày, độ thoát cổ bông tốt.
- Cây có độ cứng cao nên không bị nghiêng khi hạt lúa chín.
- Năng suất trung bình từ 18 – 22 tạ/ha.
- Hạt thóc thon dài, vỏ trấu màu vàng.
- Lúa Ra Dư trồng trên đất trồng cây Keo
- Gạo Ra Dư hạt to, dẻo, có hai màu đỏ và trắng, mùi thơm đặc trưng.

QUY TRÌNH KỸ THUẬT

lúa Ra Dư

3.1. THỜI VỤ GIEO TRỒNG

- Lúa Ra Dư được gieo trồng từ tháng 4 đến tháng 5 hàng năm (dương lịch).
- Nên gieo khi đất có đủ độ ẩm để cho hạt giống nảy mầm tốt.
- Không gieo hạt giống khi đất không có đủ độ ẩm hoặc gieo xong chờ mưa (đón mưa) để hạt có đủ độ ẩm nảy mầm.

3.2. ĐẤT TRỒNG LÚA RA DƯ VÀ KỸ THUẬT LÀM ĐẤT

ĐẤT TRỒNG LÚA

Lúa Ra Dư được trồng trên đất nương rẫy, đất trồng cây keo sau khi mới thu hoạch.

KỸ THUẬT LÀM ĐẤT

- Kỹ thuật làm đất phải đảm bảo để bộ rễ của lúa Ra Dư có khả năng phát triển nhanh và ăn sâu vào lòng đất. Khi bộ rễ phát triển, cây lúa Ra Dư sẽ đủ khả năng để chống hạn tốt, chống đổ ngã tốt, hạn chế cỏ dại và huy động dinh dưỡng ở các tầng đất sâu.
- Dọn sạch và loại bỏ tất cả các cành cây khô, các loại cỏ dại, đặc biệt là cỏ tranh, cỏ ấu, cỏ vùng, ...
- Làm đất xong tiến hành chọc lỗ và gieo trỉa ngay để đảm bảo độ ẩm đất, giúp kích thích hạt nảy mầm nhanh.

3.3. CHUẨN BỊ GIỐNG VÀ CÁCH GIEO TRÍA

CHUẨN BỊ HẠT GIỐNG

- Sử dụng hạt giống có chất lượng tốt, không bị sâu mọt hay nấm mốc, không bị lẫn tạp với giống lúa khác. Trước khi gieo tría phải phơi lại hạt giống và loại bỏ những hạt lép và lẫn giống.
- Lượng hạt giống gieo từ 2,5-03 kg/sào, tương ứng với 50-60 kg/ha. Chuẩn bị giống lúa Ra Dư trước khi gieo.
- Mật độ gieo: gieo tría từ 4-5 hạt/hốc, từ 9-16 hốc/m².

CÁCH GIEO TRÍA

- Gieo hạt khô (không ngâm ủ) ngay sau khi đã làm đất lần cuối kết thúc để đảm bảo đất còn đủ ẩm.
- Dùng cọc tre/gỗ có đầu nhọn hoặc cuốc để chọc tría tra hạt.
- Khoảng cách chọc tría hốc cách hốc 30 - 40 cm tùy thuộc vào chất lượng đất.
- Nếu đất tốt thì chọc tría hốc cách hốc 40x40 cm (2 gang bàn tay), trường hợp đất xấu thì chọc tría hốc cách hốc 30x30 cm (1,5 gang bàn tay) tría lúa Ra Dư.
- Chọc lỗ đến đâu bỏ hạt và lấp một lớp đất mỏng. Hoặc gieo hạt theo hốc đã được cuốc sẵn (người cuốc hốc, người bỏ hạt) để tránh để đất khô làm giảm tỷ lệ nảy mầm.

3.4. BÓN PHÂN VÀ KỸ THUẬT BÓN

LƯỢNG BÓN VÀ LOẠI PHÂN BÓN

- Sản xuất lúa Ra Dư theo hướng hữu cơ, vì vậy quy trình này khuyến cáo nông dân sử dụng phân có nguồn gốc hữu cơ như: phân chuồng hoai mục hoặc phân bón hữu cơ vi sinh.
- Phân hữu cơ vi sinh có đầy đủ các yếu tố dinh dưỡng, bón phân hữu cơ vi sinh nhiều sẽ làm cho đất tơi xốp giữ nhiệt và giữ ẩm cho đất, làm cho đất có kết cấu tốt. Vì vậy bón phân hữu cơ vi sinh nhiều có tác dụng cải tạo đất và nâng cao năng suất phẩm chất cây lúa Ra Dư.
- Bón phân hữu cơ sinh học cho lúa Ra Dư
- Có thể bón các loại phân hữu cơ vi sinh như: phân hữu cơ vi sinh Sông Hương, phân hữu cơ vi sinh Sông Gianh, hoặc phân hữu cơ vi sinh Quế Lâm. Bón với liều lượng từ 20-30 kg/sào.

CÁCH BÓN

- Bón lót:** Bón trước khi gieo hạt, bón 15- 20 kg/sào phân hữu cơ vi sinh. Chọc lỗ bón theo hốc hoặc rạch hàng bón theo hàng, hoặc bón vãi đều vào đất theo mỗi phương pháp gieo trồng hạt giống.
- Bón thúc:** Bón sau gieo 25 - 30 ngày, khi lúa mọc đều (tương ứng với thời gian làm cỏ đợt 1). Bón lượng phân còn lại (5 - 10 kg/sào).

LƯU Ý

Có thể trộn đều phân với đất với tỷ lệ 1:1 (1 kg phân : 1 kg đất), vãi theo hàng giữa 2 bụi lúa, hoặc chọc hốc cho phân vào rồi vun và lấp đất. Chỉ bón phân thúc khi đất có đủ độ ẩm để hòa tan phân vào đất.

3.5. CHĂM SÓC VÀ LÀM CỎ

- Tiến hành làm cỏ bằng tay, nhổ sạch cỏ dại xung quanh gốc lúa, kết hợp xới xáo đất và vun gốc.
- Chăm sóc và làm cỏ lần 1: tiến hành vào thời điểm sau khi gieo từ 25 - 30 ngày, kết hợp bón phân thúc.
- Chăm sóc và làm cỏ lần 2: tiến hành vào thời điểm sau khi gieo từ 70 - 80 ngày.
- Ở những ruộng nhiều cỏ cần tiến hành làm cỏ đợt 3 (sau thời điểm làm cỏ đợt 2 khoảng 30 ngày), có thể sử dụng thuốc trừ cỏ có nguồn gốc sinh học để diệt trừ.

3.6. PHÒNG TRỪ SÂU BỆNH HẠI

- Cây lúa Ra Dư rất ít bị sâu bệnh hại, tuy nhiên người trồng lúa Ra Dư cũng phải chú ý một số đối tượng gây hại chính như: sâu cuốn lá nhỏ, sâu đục thân, rầy nâu, bọ xít hôi, bệnh đạo ôn, bệnh đốm nâu, bệnh đốm vằn.
- Phải thường xuyên thăm đồng, quan sát kỹ gốc lúa nhất là những nơi lúa mọc dày để phát hiện sâu bệnh hại kịp thời. Khi phát hiện thấy có ổ trứng hoặc mầm bệnh khi thì ngắt ổ trứng và mầm bệnh để tiêu hủy.
- Vệ sinh đồng ruộng, phát quang bờ bụi làm sạch cỏ dại để hạn chế nơi cư trú của côn trùng gây hại.
- Chỉ sử dụng thuốc bảo vệ thực vật có nguồn gốc sinh học để phòng trừ khi cần thiết.

**Giai đoạn cây con
và đẻ nhánh**

Sâu cuốn lá nhỏ

**Giai đoạn
trổ đến chín**

Sâu cuốn lá nhỏ

**Giai đoạn
lâm đồng**

Sâu cuốn lá nhỏ

Rầy các loại
và rầy nâu

Sâu đục thân

Sâu đục thân

*Một số loại sâu bệnh hại ở 3 giai đoạn sinh
trưởng và phát triển của cây lúa*

**CÁC LOẠI SÂU, CÔN TRÙNG
GÂY HẠI**

Rầy các loại
và rầy nâu

Bọ xít hôi

CÁC LOẠI BỆNH HẠI

Giai đoạn cây con
và đẻ nhánh

Bệnh đạo ôn trên lá

Giai đoạn
trổ đến chín

Bệnh đạo ôn trên lá

Giai đoạn
lâm đồng

Bệnh đạo ôn cổ bông

Bệnh đốm nâu

Bệnh đốm nâu

Bệnh khô vằn

Bệnh lúa von

Bệnh bạc lá

Bệnh lem lép hạt

THUỐC TRỪ SÂU SINH HỌC

- **Sâu cuốn lá nhỏ:**
Sử dụng chế phẩm nấm xanh liều dùng 75 - 100 g/sào, pha với 20 - 30 lít nước để phun ướt lên lá. Hoặc sử dụng EXIN 2.0SC SAT liều lượng 50 - 70 g/sào, pha với 20 - 30 lít nước phun ướt lên lá. Phun lần 1 khi lúa được 50- 65 ngày sau gieo và phun lần 2 khi lúa khoảng 80 sau gieo.
- **Sâu đục thân:**
Sử dụng EXIN2.0 SC với liều lượng và số lần phun như phòng trừ sâu cuốn lá nhỏ.
- **Rầy nâu:**
Sử dụng chế phẩm nấm xanh liều dùng 75 - 100 g/ sào, pha với 20 - 30 lít để phun ướt lên lá hoặc EXIN 2.0 SC liều dùng 50 - 70 g/sào, pha với 20 - 30 lít, phun khi rầy tuổi nhỏ với mật độ 2- 3 con/dảnh.
- **Bọ xít hôi:**
Sử dụng chế phẩm nấm xanh liều dùng 75 - 100 g/sào pha với 20 - 30 lít để phun ướt lên lá hoặc 50 - 70 g thuốc EXIN 2.0 SC pha với 20 - 30 lít/sào, phun khi mật độ bọ xít đạt 5 con/m².

LƯU Ý

Chỉ phun thuốc khi có 0,5 ổ trứng/m² hoặc 10% đợt héo hoặc 15% bông lúa bị bạc.

THUỐC TRỪ BỆNH SINH HỌC

- **Bệnh cháy lá**
EXIN 4.5 SC (EXIN R). Dùng từ 20-30 g thuốc/sào, pha loãng với 20-30 lít nước để phun ướt lên lá. Phun lần 1 sau khi gieo trỉa lúa 10-15 ngày. Các lần sau phun đều đặn cách nhau 10 -15 ngày, phun trước khi kết thúc vụ 25 ngày.

LƯU Ý

Khi đã bị mắc bệnh phun 2 lần liên tiếp, mỗi lần cách nhau 7 ngày (phun cả những cây lúa chưa có hiện tượng héo/bệnh). Phun lần thứ 3 cách lần 2 khoảng 10-15 ngày. Sau đó tiến hành phun định kỳ 10-15 ngày/lần.

- **Bệnh đốm vằn (khô vằn)**
Phát hiện sớm để phun thuốc sinh học (EXIN R) kịp thời. Liều lượng và cách phun như bệnh cháy lá.

3.7. THU HOẠCH VÀ BẢO QUẢN

THU HOẠCH

Thu hoạch lúa đúng độ chín, thu hoạch sau từ 30 - 32 ngày hoặc khi có 85 - 90% hạt trên bông chuyển sang màu vàng rơm. Nên tuốt bằng tay để hạn chế thất thoát khi thu hoạch.

PHƠI SẤY

Sân phơi khô ráo, sạch sẽ không có cát hay sạn nhỏ, có thể trải bạt nylon để phơi, phơi nắng 2 - 3 ngày.

BẢO QUẢN

Sau khi phơi khô, quạt sạch, sử dụng bao hai lớp (lót bao nylon bên trong) để đựng. Bảo quản lúa ở nơi khô ráo và thoáng.

3.7. THU HOẠCH VÀ BẢO QUẢN

Cần khử lẫn thật kỹ (3 lần/vụ), thu hoạch riêng, phơi riêng, tránh lẫn giống trên sân phơi.

- Khử lẫn lần 1: tiến hành vào thời điểm làm cỏ lần 1, loại bỏ những cây lúa lẫn giống, cỏ dại.
- Khử lẫn lần 2: tiến hành vào thời điểm làm cỏ lần 2, loại bỏ những cây lúa lẫn giống một lần nữa trước khi lúa chuẩn bị làm đồng.
- Khử lẫn lần 3: trước khi thu hoạch lúa 15-20 ngày, loại bỏ những bông lúa lẫn giống lần cuối.

Dùng bao mới để cất giống, nếu bảo quản lâu cần cất trong túi kín và không để không khí lọt vào.

CHÚC BÀ CON TRỒNG LÚA RA DƯ THÀNH CÔNG!

Chương trình tài trợ các dự án nhỏ (SGP) do Quỹ Môi trường toàn cầu (GEF) tài trợ và do Chương trình Phát triển LHQ thực hiện từ năm 1992 tại 125 nước nhằm hỗ trợ các hành động cấp cơ sở góp phần giải quyết các vấn đề môi trường toàn cầu. SGP hỗ trợ kỹ thuật và tài chính trực tiếp cho các Tổ chức xã hội, Tổ chức quần chúng với khoản tài trợ tối đa 50.000 USD. Các lĩnh vực tài trợ bao gồm bảo tồn đa dạng sinh học và sử dụng bền vững, thích ứng và giảm thiểu biến đổi khí hậu, bảo vệ các vùng nước quốc tế, quản lý chất thải và hoá chất khó phân huỷ và quản lý đất bền vững. SGP đã triển khai ở Việt Nam từ năm 1999 với hơn 150 dự án trên 40 tỉnh thành của các nước.

HUYỆN ĐOÀN A LƯỚI

Địa chỉ: Số 8 A Vầu, thị trấn A Lưới, huyện A Lưới, tỉnh Thừa Thiên Huế
Điện thoại: 0234 387 8291

TRUNG TÂM PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN MIỀN TRUNG VIỆT NAM

Địa chỉ: Số 102 Phùng Hưng, Huế, tỉnh Thừa Thiên Huế
Điện thoại: 0234 352 9749
Email: office@crdviệtnam.org | Website: <http://crdviệtnam.org/>

CHƯƠNG TRÌNH TÀI TRỢ CÁC DỰ ÁN NHỎ CỦA QUỸ MÔI TRƯỜNG TOÀN CẦU

Địa chỉ: 304 Kim Mã, Ba Đình, Hà Nội, Việt Nam
Điện thoại: (+84) 24 385 00 150 | Email: gef-sgp-vietnam@undp.org
Website: www.vn.undp.org | www.sgp.undp.org

